

پشت صحنه نمایش رادیویی «مهاجرین خاک سرخ» / عکس: مجید آزاد، جام جم

گزارش جام جم از رونمایی نمایش رادیویی «مهاجرین خاک سرخ»

محرم، پشت خاکریز

زینب علیپور طهرانی
رسانه

با توجه به فرارسیدن ماه محرم شبکه‌های مختلف رادیو در تدارک برنامه‌های متناسب با حال و هوای این ماه هستند. ضمن این‌که ایام دفاع مقدس نیز در پیش است و از این رو نمایش‌های مرتبط با مضمون دفاع مقدس نیز در دستور کار این شبکه است. از جمله رادیو نمایش که نمایشی با عنوان «مهاجرین خاک سرخ» به کارگردانی محمد پورحسن و تهیه‌کنندگی فرشاد آذرنیا را در دست تولید دارد. تولید این نمایش روز یکشنبه در استودیو ۸ با حضور دکترشاه‌آبادی (معاون صدا) و حمیدرضا افتخاری (مدیرکل اداره هنرهای نمایشی رادیو) و تعدادی از بازیگران نمایش و اصحاب رسانه آغاز شد. داستان مهاجرین خاک سرخ با ماه محرم آغاز می‌شود و به زندگی خانواده‌ای خوزستانی می‌پردازد که در روزهای جنگ تحمیلی با پسر نوجوانشان برای ادامه زندگی به تهران می‌آیند و در خانه‌ای که در اختیار افراد جنگ‌زده قرار گرفته ساکن می‌شوند، پسر بزرگ آنها، مصطفی در جنوب، همراه با سایر جوانان مشغول دفاع از کشور است.

تولید قسمت اول مهاجرین خاک سرخ که در ده قسمت طراحی شده با تیتراژ این نمایش و گویندگی بهرام ابراهیمی آغاز و تیتراژ قسمت‌های اولیه نمایش در حضور ما ضبط شد. در ادامه نیز شاهد ضبط بخش‌هایی از این نمایش با بازی فریبا متخصص بودیم و از نزدیک با سختی کار نمایش رادیویی آشنا شدیم. گرچه سروصداهای مزاحم خیابان‌های اطراف مانع از روند کار شده و بارها بخشی از کار ضبط مجدد می‌شد. نکته جالب این‌که کنار استودیو نیز مقداری ظروف و وسایل بود که از آنها برای افکت استفاده می‌شد و نازنین حسن‌پور نیز عهده‌دار این بخش از نمایش بود. جام جم گزارشی از شروع تولید این نمایش داشته که در ادامه می‌خوانید:

ادامه در صفحه ۷

در میانه میدان جنگ روایت‌ها

وقتی پرس تی‌وی «روایت غالب» را در ماجرای نفتکش‌ها از آن خود می‌کند

شیدا اسلامی
رسانه

در هیاهوی منازعات امروزی دنیا، حالا دیگر هر کس سر رشته «روایت غالب» را در بازنمایی رویدادها به دست بگیرد، برنده میدان است. تولید معنا با مدل‌های خاص و تقدم و تاخربخشی به اجزای اطلاعات، نوع برجسته‌سازی یا فریمینگ، در کنار استفاده از شیوه‌های اقناع، طراحی رنگ و جزئیات و... افزودن ایدئولوژی به شکل پنهان را به چگونگی بازگویی و نمایش متنی رویدادها در پی دارد. در این میان، البته از این راهبرد قدیمی که «زننده چک اول در دعوا برنده است!» هم نباید غافل شد. اتفاقی که به واسطه حضور همه جانبه و برخورداری از شبکه خبرنگاران فعال در تمامی صحنه‌ها، یک رسانه را در ارائه روایت دست اول و نخست، پیروز رقابت می‌کند. با این که معمولا این رسانه‌های جریان اصلی هستند که به اتکای انحصار خبری، دسترسی بیشتر و برخورداری از یک شبکه رسانه‌ای همسو و تقویت‌کننده، نقشی مهم در القای روایت خود به جهان ایفا می‌کنند، اما موقعیت ژئواستراتژیک ایران امتیازی است که سهمی قابل توجه را برای رسانه‌های ایرانی نیز دست و پا کرده است تا با استفاده از این زمینه آماده، روایت‌های خود را در جنجال روایت‌های یکسویه رسانه‌های جریان بپراکنند و روایت‌های ضد جریان را نیز جایگاه ببخشند.

یکی از نمونه‌های اخیر این غلبه در روایت‌سازی، مربوط به ماجرای نفتکش‌های توقیفی انگلیس و ایران است که با اذعان و اعتراف رادیو عمومی ملی آمریکا به دارا بودن پرس تی‌وی از یک روایت متفاوت و برتر روبه‌رو شد.

این رادیوی پرطرفدار آمریکایی که به نوعی جریان رسانه‌ای رسمی آمریکا را نیز نمایندگی می‌کند، در برنامه Morning Edition روز ۲۱ آگوست (۳۰ مرداد) خود به همراه دو مجری شناخته شده‌اش دیوید گرین و استیو اینسکیپ به تفوق شبکه پرس تی‌وی در روایت مربوط به نفتکش انگلیسی توقیف شده از سوی ایران در آب‌های خلیج فارس پرداخت.

Morning Edition در این قسمت سراغ سیدوحید تهامی، مدیر اتاق خبر پرس تی‌وی رفت و از او درباره سیاست‌های کاری پرس تی‌وی سؤال کرد. سؤالاتی که تهامی در پاسخ به بخشی از آنها گفت: «در بسیاری مواقع، ممکن است گزارش‌ها و رویدادها در شبکه پرس تی‌وی با دیگر شبکه‌ها یکی باشد، اما وقتی به (گزارش) پرس تی‌وی گوش می‌کنید، محتوای متفاوتی را خواهید شنید....»

این در واقع همان وجه ممیزه پرس تی‌وی در روایت است. تهامی این متفاوت بودن را به‌خوبی تبیین می‌کند. موضوعی که در ابتدای برنامه توسط مجریان برنامه هم به آن اشاره می‌شود، وقتی گرین می‌گوید قبل از آن‌که مایک پمپئو، وزیر خارجه آمریکا ایران را به دلیل توقیف نفتکش بریتانیا به باد انتقاد بگیرد، یک شبکه خبری ایرانی روایتی متفاوت را نقل و بریتانیا را به دزدی دریایی متهم کرد. ما دو دیدگاه متفاوت را از دو قاره‌ای متفاوت نسبت به یک رویداد شاهدیم. مایک پمپئو، وزیر خارجه آمریکا دیروز در سازمان ملل سخنرانی و دیدگاه آمریکا را در خصوص ایران بیان کرد.

این برنامه اظهارنظری از پمپئو، وزیر خارجه آمریکا را پخش می‌کند که رهبر ایران را به دیپلماسی اخاذی متهم می‌سازد. در ادامه به انتقاد پمپئو نسبت به ایران به دلیل توقیف نفتکش بریتانیا پرداخته می‌شود.

اینسکیپ ادامه می‌دهد: حالا یک سرویس خبری در ایران، روایتی متفاوت را نقل می‌کند. شبکه پرس تی‌وی ایران، به نقل از یک مقام رسمی، بریتانیا را به دزدی دریایی متهم کرد، چراکه بریتانیا پیشتر یک نفتکش ایرانی را توقیف کرده بود.

پرس تی‌وی ابزار قدرت ایران

گرین پس از پخش قسمتی از صدای برنامه The Debate (مناظره) که برنامه شامگاهی منظم پرس تی‌وی است، توضیح می‌دهد: این یک شبکه خبری با فرمت، گزارش‌ها و گفت‌وگوهایی مشخص است...

او می‌افزاید: دولت‌های غربی به این شبکه (پرس تی‌وی) به عنوان ابزار قدرت ایران می‌نگرند. آنها همواره این شبکه را مورد حمله قرار می‌دهند. بریتانیا نیز چند سال پیش مجوز پرس تی‌وی را باطل کرد. وزارت خزانه‌داری آمریکا تحریم‌هایی را روی سازمان مادر این شبکه (صداوسیما) وضع کرد و شرکت‌های فعال در حوزه فناوری آمریکا نیز این شبکه را در پلتفرم‌های اجتماعی مسدود کردند. حال سؤال اینجاست که رویکرد ادیتوریال (خبری) پرس تی‌وی چیست؟ گرین بعد از اعتراف به نقش پرس تی‌وی به عنوان ابزار قدرت ایران سراغ همکارش می‌رود.

اینسکیپ نیز می‌گوید: شما می‌توانید این مساله را در موضوعاتی ببینید که ایران نفعی در آن دارد، همانند ماجرای نفتکش‌ها یا موارد مربوط به دشمنان آن همچون اسرائیل یا جنگ یمن؛ جایی که آمریکا از عربستان سعودی حمایت می‌کند و ایران نیز از حوثی‌ها حمایت می‌کند. این هفته، پرس تی‌وی ارتباطی را با یک تحلیلگر در یمن برقرار کرد که این تحلیلگر گفت حوثی‌ها باید بیش از اینها به میادین نفتی عربستان حمله کنند.

این برنامه در ادامه صدای تحلیلگر مورد اشاره مهمان برنامه را روی آنتن برده و سپس به اظهارات مجری منتقل می‌شود: «آمریکا پرس تی‌وی را زیر نظر دارد. جدای از تحریم‌ها، آمریکا یکی از مجریان پرس تی‌وی را حدود ده روز به اتهام شاهد کلیدی بودن در یک پرونده نامشخص بازداشت کرد. اما استیو! سؤال من این است؛ آمریکا برنامه‌هایی را در خارج از مرزهای خود پخش می‌کند و از زاویه‌ای بی‌طرفانه به رویدادها می‌پردازد، همانند شبکه صدای آمریکا؛ با وجود این پرس تی‌وی چگونه به اهداف خود می‌پردازد؟»

Morning Edition تلاش می‌کند تا ادعای رنگ باخته «بی‌طرفی» را در مورد رسانه‌های آمریکا بباوراند، اما اذعان آن به قدرت رسانه‌ای پرس تی‌وی وقتی بیشتر بر کلیت بحث چربش می‌یابد که می‌بینیم گرین مجددا اعتراف می‌کند: «پرس تی‌وی به زبان انگلیسی برای مخاطبان خارج از ایران برنامه پخش می‌کند که این شبکه را به سلاحی در مبارزه برای افکارعمومی جهان تبدیل کند.»

در واقع آنچه گرین به آن اشاره می‌کند، همان چیزی است که بسان موتور محرکه پرس تی‌وی را به مقابله با روایت‌های غالب رسانه‌های جریان اصلی وامی‌دارد.

برتری روایت ایرانی

ذکر یک نکته پایانی در باب اهمیت تحرک اخیر و جریان سازی خبری در قبال موضوع نفتکش‌ها از سوی پرس تی‌وی نیز خالی از فایده نیست. در نبردهای جهانی اتکا بر توانایی‌های نظامی و برتری در رزم تنها عامل پیروزی طرف غالب نیست، بلکه طرفی در این رویارویی‌ها موفق و صاحب گفتمان بالاتر می‌شود که در تولید معنا و روایت دست برتر داشته باشد. لذا نقش‌آفرینی پرس تی‌وی در بزنگاه منازعه ایران و قدرت‌های بزرگ، نشان از هوشمندی این شبکه در مواجهه و کنترل رسانه‌ای رویدادها دارد، چنانچه حالا در دل آمریکا و رسانه‌های جریان اصلی نیز چاره‌ای نیست جز توجه و ذکر و حتی مقابله برای تخفیف و پوشاندن روایتی که رسانه‌هایی چون پرس تی‌وی از رویدادها می‌کنند. این یعنی پرس تی‌وی به‌رغم رقابت نابرابر با غول‌های رسانه‌ای دنیا توفیقی غیرقابل کتمان در روایت‌سازی دارد.

یادداشت:
محمدرضا شرف‌الدین
تهیه‌کننده

با سرمایه ملی منافع ملی را دریابیم

خیلی تلاش می‌کنند تکانی به اوضاع سریال‌سازی در تلویزیون بدهند، ولی متأسفانه اگر بخواهیم با ذکر مصداق به بررسی سریال‌های تلویزیونی بپردازیم، می‌بینیم اغلب سریال‌های خوب و درجه یك به لحاظ مضمونی، ماجراهای امروز را دستمایه داستان پردازی نمی‌کنند. این مسأله در سریال‌های تاریخی - مذهبی می‌تواند توجیه‌پذیر باشد، ولی عجیب است همکارانی که سریال‌های اجتماعی می‌سازند هم کمتر جرأت نزدیك شدن به موضوعات روز را دارند.

صنعت سریال‌سازی در دنیا یك صنعت به‌روز و پیشروست و راه‌اندازی گونه‌هایی مانند علمی-تخیلی برای این بوده است که داستان‌پردازی در آینده را در دستور کار قرار دهند. مثالی می‌زنم؛ بخش عمده پیشرفت صنعت فضایی ایالات متحده برای چه بوده است؟ برای این‌که پیش از رخداد این پیشرفت‌ها از طریق هنرهای نمایشی زمینه‌اش را فراهم کرده‌اند، ولی حالا درباره صنعت موشك‌سازی ما چند سریال درجه یك تولید شده است؟

رقبای غربی تلویزیون ایران، آینده‌پژوهی بسیار قدرتمند و هدفگذاری شده و دقیق دارند. باز مثالی دیگر در این زمینه درباره حمله به افغانستان و عراق است؛ آنها با سریال و فیلم، توجیهات لازم برای افکار عمومی جهان را ساخته‌اند، در حالی که متجاوزگر بودند. در این سریال‌ها کوشیده‌اند خودشان را مظلوم نشان دهند. حالا درباره جنگی که علیه ایران و به‌خاطر به هم زدن محاسبات آمریکا، تحمیل شد در این سال‌ها چند سریال مهم و راهبردی ساخته‌ایم؟ خیلی کم.

نباید با سرمایه ملی، منافع بیگانه را تضمین کرد. اگر سریال «گاندو» پربیننده می‌شود به خاطر این است که لااقل روزآمد بودن را به عنوان پایه اتفاقات سیاسی در نظر می‌گیرد، ولی چرا به جز این سریال، چنان که باید در مسائل اجتماعی. سیاسی کلان وارد نشده‌ایم. موضوع برجام که چند سال است مدام درباره تأثیراتش حرف می‌زنیم در چند سریال آداپته شده؟ تقریبا هیچ!

خودم ده سال پیش روی فیلمنامه سریالی به نام «صاعقه خاموش» کار کردم که مربوط به کودتای ۲۸ مرداد بود و دقیقا شرایط اجتماعی امروز ما را روایت می‌کرد، یعنی از خباثت انگلیس می‌گفت، ولی با وجود این‌که زمان زیادی بر نگارش سیناپس سریال گذاشتیم در نهایت به تولید نرسید چون حس کردند عیان‌گویی سریال ممکن است به برخی بربخورد.

این روال باید اصلاح شود؛ باید از کلام روز و درست حمایت شود وگرنه نمی‌توان سریال‌هایی ساخت که نوجوانان و جوانان را درباره دسیسه‌های استعمار آگاهی دهد. جنگ امروز؛ جنگ فرهنگی است و در کنار سرگرم‌سازی باید کاری کرد که مخاطبان آگاهی منصفانه درباره اتفاقات سیاسی پیدا کنند.

بینید و بشنوید

شبکه نسیم

۱۹/۳۰	خنده‌بازار
۲۰	کاف گاف
۲۰/۳۰	ویتامین خ: ویتامین خ برنامه‌ای ترکیبی است که با اجرای حسین اکبری با بخش‌هایی چون اوستا سلام، اعتماد به نفس، نقل خوبان و... تولید می‌شود.
۲۱	وقتشه / برنامه تلویزیونی «وقتشه» با محوریت سبك زندگی و بررسی‌های کارشناسانه در هر قسمت میزبان زوج‌های جوان خواهد بود و با آنها به گفت‌وگو می‌پردازد.
۲۲	سریال ساختمان پزشکان
۲۳	کودك شو

شبکه تماشا

۱۷	پشت بام تهران
۱۸	بوی باران
۱۹	دختر امپراطور
۲۰	نون خ
۲۱	پشت کوه‌های بلند
۲۲	هشدار برای کبری ۱۱
۲۳	پرستاران

شبکه امید

۱۵	چاپارخانه: چاپارخانه برنامه‌ای است که در آن انتقادات، پیشنهادات و نظرات شما نوجوانان عزیز خوانده می‌شود.
۱۶	قهرمانان تنیس
۱۶/۴۵	به توان خدا برنامه تلویزیونی «به توان خدا»، پاسخگوی پرسش‌های نوجوانان درباره خداوند، اخلاق، دین و معنویت است.
۱۹/۳۰	تندر
۲۱	طلوع امید
۲۲/۳۰	مجموعه میدل مارچ

شبکه سلامت

۹	سرحال
۱۳/۲۵	سین شو
۱۵/۵۰	همین امروز
۱۹/۳۵	دارو تك
۲۱	حال خوب: برنامه روان‌شناسی با هدف ترویج دید مثبت نگر، کاهش تنش‌های رفتاری در زندگی اجتماعی و تلطیف روابط انسانی

شبکه نمایش

۱۳	لونه زنبور
۱۵	پیکو
۱۷	جهنده
۱۹	مرد عنکبوتی شگفت‌انگیز
۲۱	شاخه گلی برای عروس
۲۳	قاپ‌زنی

شبکه‌های رادیویی

۸	صبا: صبح صبا/مجله صبحگاهی شاد و طنز با بخش‌های متنوع
۹/۱۵	قرآن: صراط / تصحیح نماز، تصحیح قرائت حمد و سوره و اذکار نماز شنوندگان
۹/۳۰	معارف: لبخند ملکوت/ شرح آیات ولایت (شرح آیه مباهله - شرح آیه تطهیر - شرح سوره هل اتی)
۱۱/۱۵	ایران: رهاورد/مجله علمی با محوریت داروسازی در راستای تکریم حکیم زکریای رازی
۱۱/۳۰	ورزش: ورزش وجامعه
۱۲/۱۵	فرهنگ: نمایش فرهنگ/ پخش نمایش‌های فرهنگی(ایرانی - خارجی)
۱۳/۳۰	اقتصاد: ارمغان طبیعت
۱۶/۳۰	سلامت: نردبان/هوش، از نوع اجتماعی